

Sygn. akt I C 144/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR (del.) Rafał Wagner

Protokolant stażysta Agnieszka Makowiecka

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa **D. B., S. E. (1), Z. C., W. D. (1), H. F., A. F., M. H., Z. J., W. K., W. K. (1), T. Ł., B. P., A. P., M. R. (1), S. S., J. T. i K. Z. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...)**

o zapłatę

I. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz:

- 1) **W. K., W. K. (1), M. R. (1) i K. Z. (1)** kwoty po **218.054,31** (dwieście osiemnaście tysięcy pięćdziesiąt cztery 31/100) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty,
- 2) **Z. C. i J. T.** kwoty po **874.416,67** (osiemset siedemdziesiąt cztery tysiące czterysta szesnaście 67/100) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty,
- 3) **S. E. (1), T. Ł. i B. P.** kwoty po **437.208,33** (czterysta trzydzieści siedem tysięcy dwieście osiem 33/100) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty,
- 4) **M. H.** kwotę **1.748.833,33** (jeden milion siedemset czterdzieści osiem tysięcy osiemset trzydzieści trzy 33/100) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty,
- 5) **D. B., A. F., Z. J. i S. S.** kwoty po **349.766,67** (trzysta czterdzieści dziewięć tysięcy siedemset sześćdziesiąt sześć 67/100) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty,
- 6) **W. D. (1), H. F. i A. P.** kwoty po **116.588,89** (sto szesnaście tysięcy pięćset osiemdziesiąt osiem 89/100) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwa oddala;

III. pozostawia referendarzowi sądowemu szczegółowe wyliczenie kosztów procesu przyjmując, że w 93% ponosi je pozwany a w 7% powodowie.

Sygn. akt I C 144/10

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym 1 lutego 2010 r. **Z. C. i J. T.** wnieśli o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na swoją rzecz kwot po 940.167 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty na rzecz każdego

z powodów oraz z kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego na rzecz każdego z nich – według norm przepisanych. W uzasadnieniu powodowie wskazali, iż decyzją nr (...)z dnia 23 czerwca 2009 r. w sprawie (...)Wojewoda (...)stwierdził m. in., że decyzja(...)z dnia 31 sierpnia 1955 r., znak (...), wydana została z naruszeniem prawa. W tej samej dacie, tj. 31 sierpnia 1955 r., (...)wydało orzeczenie o odszkodowaniu za wywłaszczone nieruchomości, w tym spadkobiercom I. F.w wysokości 8.310 zł. Z decyzji nr (...)Wojewody (...)wynika, że naruszenie prawa polegało na wskazaniu w postępowaniu wywłaszczeniowym i w orzeczeniu o wywłaszczeniu jako właścicieli tej nieruchomości spadkobierców I. F.i tym samym na pominięciu rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości (pozew – k. 2-6).

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania, w tym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych. W uzasadnieniu podniesiono następujące zarzuty:

1. braku legitymacji czynnej powodów, gdyż powodowie dotychczas nie przedłożyli stosownych dowodów potwierdzających fakt, iż nabyta przez ich poprzedników prawnych w 1/6 niepodzielnej części nieruchomości opisana w zaświadczeniu z dnia 3 czerwca 2004 r., wydanym przez Sąd Rejonowy (...) jako działka gruntu nr (...)o obszarze 3417 m² jest tożsama z działką nr (...)o powierzchni 33242 m²;
2. stwierdzenie nieważności decyzji, czy też stwierdzenie wydania jej z naruszeniem prawa nie oznacza samo przez się zrealizowania wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej; z przedłożonych załączników do pozwu nie wynika, aby przedmiotowa decyzja została wyeliminowana z obrotu prawnego ani też, aby zostało stwierdzone wydanie jej z naruszeniem prawa;
3. przedawnienia roszczenia powodów;
4. powodowie nie wykazali, na jakiej podstawie domagają się odszkodowania w wysokości 1 880.334 zł, czy rzeczywiście po stronie powodów powstała szkoda w tej wysokości;
5. bezzasadności żądania przez powodów odsetek ustawowych od dnia 16 grudnia 2009 r.

(odpowiedź na pozew – k. 63-70).

Zarządzeniem z dnia 30 czerwca 2011 r. sprawę I C 288/10 połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą I C 144/10, przyjmując, że w dalszym toku sprawa będzie prowadzona pod sygn. akt I C 144/10 (zarządzenie – k. 152 akt sprawy I C 288/10). W sprawie tej **T. Ł.** i **B. P.** wniosły o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz T. Ł. oraz B. P. kwot po 470.083,50 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty na rzecz każdego z powodów oraz z kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego na rzecz każdego z nich – według norm przepisanych (pozew – k. 2-4 akt sprawy I C 288/10).

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2011 r. Sąd Okręgowy w sprawie I C 180/10 zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz powodów H. D., J. D., M. D., T. D., W. K., W. K. (1), M. R. (1) i K. Z. (1) kwoty po 549,86 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 lutego 2011 r. do dnia zapłaty. W pozostałym zaś zakresie Sąd powództwo oddalił. Nadto powodowie nie zostali obciążeni kosztami procesu (k. 135 akt sprawy I C 391/12).

Na skutek apelacji powódek W. K., W. K. (1), M. R. (1), K. Z. (1) oraz pozwanego, wyrokiem z dnia 20 marca 2012 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił zaskarżony wyrok w punktach II i III w stosunku do **W. K., W. K. (1), M. R. (1) i K. Z. (1)**, przekazując w tym zakresie sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania. Jednocześnie Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny stwierdził, iż przy ponownym rozpoznawaniu sprawy rzeczą Sądu Okręgowego będzie określenie wysokości szkody powódek oraz przy pomocy zaoferowanych przez strony środków dowodowych, a jeśli istnieje taka potrzeba – także po zasygnalizowaniu konieczności zgłoszenia przez nie inicjatywy dowodowej (k. 278 akt sprawy I C 391/12).

Postanowieniem z dnia 14 czerwca 2012 r. połączono sprawę I C 391/12 (uprzednio I C 180/10) do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą I C 144/10 (postanowienie – k. 146). W sprawie tej **H. D., J. D., M. D., T. D., W. K. (2), W. K. (1), M. R. (1) i K. Z. (1)** wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na swoją rzecz kwot po 235.041,75 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty na rzecz każdego z powodów oraz z kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego na rzecz każdego z nich – według norm przepisanych (pozew – k. 4-8 akt sprawy I C 391/12). Przy czym wyrokiem z 9 lutego 2011 r., wobec niewniesienia apelacji, prawomocnie zostało zakończone postępowanie w stosunku do **H. D., J. D., M. D., T. D.**

Zarządzeniem z dnia 5 lipca 2012 r. sprawę I C 587/12 połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą I C 144/10 (zarządzenie – k. 54 akt sprawy I C 587/12). W sprawie tej **S. E. (1)** wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz S. E. (1) kwoty 470.083,50 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz z kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pozew – k. 2-4 akt sprawy I C 288/10).

Zarządzeniem z dnia 22 października 2012 r. sprawę I C 586/12 połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą I C 144/10 (zarządzenie – k. 73 akt sprawy I C 586/12). W sprawie tej **M. H.** wniosła o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz powódki M. H. kwoty 1.880.334 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz z kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pozew – k. 2-4 akt sprawy I C 586/10).

Zarządzeniem z dnia 10 grudnia 2012 r. sprawę I C 588/10 połączono ze sprawą I C 144/10 do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia (zarządzenie – k. 95 akt sprawy I C 588/10). W sprawie tej **D. B., A. F., W. D. (1), H. F., A. P., Z. J. i S. S.** wnieśli o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz D. B., A. F., Z. J. oraz S. S. kwot po 376.066,80 zł, zaś na rzecz W. D. (1), H. F. oraz A. P. kwot po 125.355,60 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty na rzecz każdego z powodów oraz z kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego na rzecz każdego z nich – według norm przepisanych (pozew – k. 2-4v. akt sprawy I C 588/12).

Postanowieniem z dnia 22 lutego 2010 r. powódka Z. C. została zwolniona od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od pozwu ponad kwotę 20.000 zł, zaś powód J. T. został zwolniony od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od pozwu ponad kwotę 3.000 zł (postanowienie – k. 55-57).

Postanowieniem z dnia 3 marca 2010 r. powódki W. K. (2), W. K. (1) i K. Z. (1) zostały zwolnione od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od pozwu w całości, zgodnie z wnioskiem. Z kolei powodowie H. D., J. D., M. D. i M. R. (1) zostali zwolnieni od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od pozwu ponad kwotę 1.000 zł co do każdego z nich (postanowienie – k. 84-86 akt sprawy I C 180/10).

Postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2010 r. powódki T. Ł. i B. P. zostały zwolnione od kosztów sądowych w części, tj. od opłat od pozwu zgodnie z wnioskiem (postanowienie – k. 56 akt sprawy I C 288/10).

Postanowieniem z dnia 29 czerwca 2012 r. powód S. E. (1) został zwolniony od kosztów sądowych w całości (postanowienie – k. 53 akt sprawy I C 587/12).

Postanowieniem z dnia 29 czerwca 2012 r. powódka M. H. została zwolniona od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty sądowej od pozwu ponad kwotę 10.000 zł, zgodnie z wnioskiem (postanowienie – k. 52 akt sprawy I C 586/12).

Postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. powodowie zostali zwolnieni od kosztów sądowych w części, tj. od opłat sądowych od pozwu:

- D. B. ponad kwotę 400 zł;
- A. F. ponad kwotę 300 zł;

- W. D. (1) ponad kwotę 300 zł;
- Z. J. ponad kwotę 400 zł;
- S. S. ponad kwotę 300 zł;
- H. F. ponad kwotę 100 zł;
- A. P. ponad kwotę 200 zł

(postanowienie – k. 72-76 akt sprawy I C 588/12).

W dalszym toku postępowania stanowisko stron nie uległo zmianie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Właścicielami nieruchomości (...)o powierzchni 33.242 m² stanowiącej działkę nr (...), położonej w Dzielnicy (...) (obecnie części działek o numerach ewidencyjnych (...)i (...)obrębu (...)) byli I.i M.małżonkowie F.. Mocą umowy sprzedaży z dnia 26 sierpnia 1939 r. przenieśli własność przedmiotowej nieruchomości na rzecz B.i S.małżonków F.w 1/6 części, J.i H.małżonków F.w 1/6 części, W. D. (2)w 1/6 części, J.i G.małżonków K.w 1/6 części, H. S.w 1/6 części oraz M.i F.małżonków T.w 1/6 części (akt notarialny – k. 127-132 akt sprawy I C 391/12).

B. F. zmarł w dniu 26 września 1949 r. Spadek po nim z mocy ustawy nabyli żona S. F. w 5/20 części oraz dzieci Z. J., D. B., A. F., S. S. i M. F. w częściach równych po 3/20 każdy z wyłączeniem udziału spadkodawcy w majątku objętym do chwili jego śmierci wspólnością ustawową – udział ten dziedziczą dzieci Z. J., D. B., A. F., S. S. i M. F. w częściach równych po 1/5.

S. F. zmarła w dniu 26 października 1969 r. Spadek po niej nabyli z mocy ustawy w częściach równych po 1/5 spadku dzieci Z. J., D. B., A. F., S. S. i M. F..

M. F. zmarł w dniu 20 maja 1992 r. Spadek po nim z mocy ustawy w częściach równych po 1/3 spadku nabyli żona H. F. oraz córki W. D. (1) i A. P. (postanowienie – k. 49-49v. akt sprawy I C 588/12).

Na mocy powyższych spadkobrań udział w spadku po B. i S. małżonkach F., a zatem również w 1/6 części przedmiotowej nieruchomości kształtował się następująco:

1. Z. J. – 1/5 (1/5 z 1/6 = 1/30 części całej nieruchomości),
2. D. B. – 1/5 (1/5 z 1/6 = 1/30 części całej nieruchomości),
3. A. F. – 1/5 (1/5 z 1/6 = 1/30 części całej nieruchomości),
4. S. S. – 1/5 (1/5 z 1/6 = 1/30 części całej nieruchomości),
5. H. F. – 1/15 (1/15 z 1/6 = 1/90 części całej nieruchomości),
6. W. D. (1) – 1/15 (1/15 z 1/6 = 1/90 części całej nieruchomości),
7. A. P. – 1/15 (1/15 z 1/6 = 1/90 części całej nieruchomości).

W. D. (2) zmarła w dniu 15 sierpnia 2001 r. Spadek po niej na podstawie ustawy nabyli dzieci W. K. (2), W. K. (1), K. Z. (1), M. R. (1), T. D., J. D., M. D. i H. D. po 1/8 części spadku każde z nich (postanowienie – k. 52-52v. akt sprawy I C 391/12).

Na mocy powyższych spadkobrań udział w spadku po W. D. (2), a zatem również w 1/6 części przedmiotowej nieruchomości kształtował się następująco:

1. W. K. (2) – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości),
2. W. K. (1) – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości),
3. K. Z. (1) – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości),
4. M. R. (1) – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości),
5. T. D. – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości),
6. J. D. – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości),
7. M. D. – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości),
8. H. D. – $1/8$ ($1/8$ z $1/6 = 1/48$ części całej nieruchomości).

J. K. (1) zmarł w dniu 23 sierpnia 1995 r. Spadek po nim na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego w (...) Biurze Notarialnym przy Al. (...) przed notariuszem J. M., zapisanego za numerem Repertorium (...), nabyła w całości wnuczka M. H..

G. K. zmarła w dniu 24 października 2008 r. Spadek po niej na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego w (...) Biurze Notarialnym przy Al. (...) przed notariuszem J. M., zapisanego za numerem Repertorium (...), nabyła w całości wnuczka M. H. (postanowienie – k.42-43 akt sprawy I C 586/12).

Na mocy powyższych spadkobrań udział w spadku po J. i G. małżonkach K., a zatem również w 1/6 części przedmiotowej nieruchomości nabyła M. H..

H. S. i F. E. w dniu 31 grudnia 1945 r. zawarli związek małżeński (świadcstwo ślubu – k. 39 akt sprawy I C 587/12). H. E. zmarła w dniu 4 października 1992 r. Spadek po niej z mocy ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli syn S. E. (1) w $1/4$ części, córka B. P. w $1/4$ części, córka T. Ł. w $1/4$ części oraz wnuk S. E. (2) w $1/8$ części i wnuczka J. E. w $1/8$ części (postanowienie – k. 40-40v. akt sprawy I C 587/12).

Na mocy powyższych spadkobrań udział w spadku po H. E., a zatem również w 1/6 części przedmiotowej nieruchomości kształtował się następująco:

1. S. E. (1) – $1/4$ ($1/4$ z $1/6 = 1/24$ części całej nieruchomości),
2. B. P. – $1/4$ ($1/4$ z $1/6 = 1/24$ części całej nieruchomości),
3. T. Ł. – $1/4$ ($1/4$ z $1/6 = 1/24$ części całej nieruchomości).

M. T. zmarł w dniu 20 listopada 1968 r. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyli żona F. T., syn J. T. oraz syn B. T. po $1/4$ części spadku każde z nich. Z kolei spadek po zmarłym w dniu 17 września 1999 r. B. T. na podstawie ustawy nabyli matka F. T. w $6/16$ części oraz siostra Z. C. i brat J. T. po $5/16$ części spadku każde z nich (postanowienie – k. 39-40).

F. T. zmarła w dniu 15 czerwca 2008 r. Spadek po niej na podstawie ustawy nabyły dzieci Z. C. oraz J. T. po $1/2$ części spadku każde z nich (postanowienie – k. 41).

Na mocy powyższych spadkobrań udział w spadku po M. i F. małżonkach T., a zatem również w 1/6 części przedmiotowej nieruchomości kształtował się następująco:

1. Z. C. – $1/2$ ($1/2$ z $1/6 = 1/12$ części całej nieruchomości),

2. J. T. – 1/2 (1/2 z 1/6 = 1/12 części całej nieruchomości).

(...)w dniu 25 marca 1952 r. wyraziło zgodę na lokalizację obiektu przemysłowego na terenie (...) (zaświadczenie lokalizacyjne Nr (...) – k. 103-103v.). Z kolei w dniu 4 kwietnia 1952 r. (...) stwierdziła, że nabycie nieruchomości w (...) jest niezbędne dla zrealizowania obiektu przemysłowego przez (...)” (pismo – k. 77-77v. akt sprawy I C 288/10).

Pismem z dnia 1 lipca 1953 r. (...)” w budowie zwróciła się do Ministra (...) o wystąpienie do Przewodniczącego (...) o udzielenie zezwolenia na nabycie kompleksu nieruchomości o łącznej powierzchni 84 ha 7.290 m² (pismo – k. 101-102v.). Przedmiotowy wniosek Minister (...) przekazał Przewodniczącemu (...), w którym prosił o udzielenie wnioskodawcy zezwolenia na niezwłoczne objęcie przedmiotowych nieruchomości (pismo – k. 100-100v.). Nadto Minister (...) pismem z dnia 10 lipca 1953 r. udzielił zezwolenia (...) na zgłoszenie wniosku do (...) o nabycie kompleksu nieruchomości prywatnych (pismo – k. 74-74v. akt sprawy I C 288/10).

Pismem z dnia 20 lipca 1953 r. Departament (...) wniósł do (...) Przewodniczącego (...) o udzielenie w trybie dekretu o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych zezwolenia (...) na nabycie pod budowę (...) nieruchomości położonych w granicach (...), (...), (...), (...) i (...) (wniosek – k. 99-99v.).

W dniu 25 lipca 1953 r. (...) Przewodniczącego (...) zezwolił (...) na nabycie pod budowę (...)” nieruchomości położonych w granicach (...), (...), (...), (...) i (...) (zezwozenie – k. 98-98v.).

Prawomocnym orzeczeniem z dnia 31 sierpnia 1955 r. (...) orzekło o wywłaszczeniu na rzecz (...) w Budowie nieruchomości położonych w (...) i (...) w granicach administracyjnych (...), w tym nieruchomości położonej w W. o powierzchni 33.242 m² stanowiącej działkę nr (...) (obecnie nr (...) i (...)) z obrębu ewidencyjnego (...) [orzeczenie o wywłaszczeniu nieruchomości – k. 10-11; zaświadczenie – k. 69 akt sprawy I C 288/10].

Orzeczeniem z dnia 31 sierpnia 1955 r. (...) orzekło o przyznaniu spadkobiercom I. F. odszkodowania za wywłączoną nieruchomość w kwocie 8.310 zł (orzeczenie o odszkodowaniu za wywłaszczone nieruchomości – k. 12-13).

H. F. w połowie 1956 r. jako jedyna ze spadkobierców I. F. zwróciła się o wypłatę przypadającego jej odszkodowania, które uzyskała w kwocie 1.389 zł. Następnie (...) we wniosku skierowanym do Sądu (...) zwróciła się o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego pozostałej kwoty odszkodowania, tj. kwoty w wysokości 6.925 zł (pisma – k. 105; wniosek – k. 104).

W 1988 r. W. D. (2) zgłosiła żądanie uregulowania należności z tytułu przejęcia gruntu pod inwestycje. Jedno z żądań potraktowane zostało przez Kierownika Urzędu (...) w W. jako wniosek o wznowienie postępowania wywłaszczeniowego i postanowieniem Nr (...) z dnia 16 marca 1994 r. orzekł on o wznowieniu tego postępowania. Po przeprowadzeniu postępowania, organ wydał decyzję Nr (...), w której odmówił uchylecia decyzji o wywłaszczeniu nieruchomości. Powołana decyzja uchylona została jednakże decyzją Nr (...) z dnia 12 sierpnia 1997 r. podjętą z upoważnienia Wojewody (...) (pismo – k. 71-72).

Decyzją z dnia 23 czerwca 2009 r. Wojewoda (...) stwierdził, iż decyzja (...) z dnia 31 sierpnia 1955 r. wydana została z naruszeniem prawa. W uzasadnieniu wskazano, iż grunt wywłaszczonej nieruchomości stanowi obecnie części działek oznaczonych w ewidencji gruntów nr (...) i (...) z obrębu (...), uregulowanych w księdze wieczystej KW (...) na własność Skarbu Państwa i wieczyste użytkowanie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. Decyzja wywłaszczeniowa zaś wydana została z naruszeniem prawa, ponieważ błędnie wskazywała posiadanie tytułu własności do nieruchomości na rzecz spadkobierców I. F. zamiast na faktycznych jej współwłaścicieli (decyzja Nr (...) – k. 16-17).

Pismem z dnia 25 listopada 2009 r. powodowie wezwali Skarb Państwa – Wojewodę (...) do dobrowolnej zapłaty tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wydanie przez (...) ostatecznej decyzji – orzeczenia o wywłaszczeniu nieruchomości z dnia 31 sierpnia 1955 r. w związku ze stwierdzeniem wydania jej z naruszeniem prawa decyzją Wojewody (...) nr (...) z dnia 23 czerwca 2009 r., na rzecz:

1. H. D. – kwoty 235.041,75 zł,
2. J. D. – kwoty 235.041,75 zł,
3. M. D. – kwoty 235.041,75 zł,
4. T. D. – kwoty 235.041,75 zł,
5. W. E. K. – kwoty 235.041,75 zł,
6. W. K. (1) – kwoty 235.041,75 zł,
7. M. R. (1) – kwoty 235.041,75 zł,
8. K. Z. (1) – kwoty 235.041,75 zł,
9. D. B. – kwoty 376.066,80 zł,
10. A. F. – kwoty 376.066,80 zł,
11. W. D. (1) – kwoty 125.355,60 zł,
12. H. F. – kwoty 125.355,60 zł,
13. A. P. – kwoty 125.355,60 zł,
14. Z. J. – kwoty 376.066,80 zł,
15. S. S. --- kwoty 376.066,80 zł,
16. R. F. – kwoty 731.241 zł,
17. W. F. – kwoty 731.241 zł,
18. B. J. – kwoty 139.284 zł,
19. R. J. – kwoty 139.284 zł,
20. D. K. (1) – kwoty 139.284 zł,
21. M. H. – kwoty 1.880.334 zł,
22. S. E. (2) – kwoty 235.041,75 zł,
23. S. E. (1) – kwoty 470.083,50 zł,
24. J. K. (2) – kwoty 235.041,75 zł,
25. T. Ł. – kwoty 470.083,50 zł,
26. B. P. – kwoty 470.083,50 zł,
27. Z. C. – kwoty 940.167 zł,
28. J. T. – kwoty 940.167 zł

(wezwanie – k. 42-47).

W odpowiedzi wyjaśniono, iż stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 145 § 1 k.p.a. służy roszczenie o odszkodowanie na zasadach określonych w przepisach art. 417 k.c. Dochodzenie zaś odszkodowania następuje w postępowaniu przed sądem powszechnym (pismo – k. 48).

Wartość rynkowa prawa własności działki ewidencyjnej nr (...)o powierzchni 33.242 m², stanowiącej obecnie część działek ewidencyjnych nr (...)i (...)z obrębu (...), położonej w W.w dzielnicy(...) według stanu na dzień 31 sierpnia 1955 r. i cen aktualnych na dzień 15 czerwca 2011 r. wynosiła 10.737.498 zł (opinia biegłego sądowego – k. 113-133 akt sprawy I C 288/10). Aktualnie wartość ta wynosi 10.493.000 zł (opinia biegłego sądowego – aktualizacja – k. 182-201).

Powyższy stan faktyczny został przez Sąd ustalony przede wszystkim na podstawie niekwestionowanych co do autentyczności dowodów z dokumentów złożonych do akt niniejszej sprawy i spraw dołączonych. Dowody z dokumentów w postaci decyzji administracyjnych oraz orzeczeń sądów – postanowień spadkowych, korzystając z materialnej mocy dowodowej wynikającej z treści art. 244 k.p.c., stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone.

W ocenie Sądu z dokumentów złożonych do akt sprawy należy wyprowadzić wniosek, że w dacie wejścia w życie dekretu o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych właścicielami działki gruntu nr (...)o powierzchni 33.242 m² byli B.i S.małżonkowie F.w 1/6 części, J.i H.małżonkowie F.w 1/6 części, W. D. (2)w 1/6 części, J.i G.małżonkowie K.w 1/6 części, H. S.w 1/6 części oraz M.i F.małżonkowie T.w 1/6 części, co potwierdzają zaświadczenia Sądu Rejonowego (...) (k. 14; k. 15). Przedmiotowa zaś działka stanowi obecnie części działek oznaczonych w ewidencji gruntów nr (...)i (...)z obrębu (...), co z kolei zostało potwierdzone przez organ administracyjny w uzasadnieniu decyzji Nr (...)z dnia 23 czerwca 2009 r., który w tym zakresie powołał pisemną informację(...)z dnia 27 października 2005 r. oraz wypis z ewidencji gruntów według stanu na dzień 27 października 2005 r. (k. 16-17). Brak zatem podstaw do przyjęcia, że następcy prawni nie wykazali, iż działka będąca własnością ich poprzedników prawnych stanowi obecnie części działek, dla których prowadzona jest księga wieczysta KW (...).

Sąd uznał, że opinie biegłego D. K. (2), których treść została potwierdzona w formie ustnej w toku postępowania, zostały sporządzone przez osobę posiadającą fachową wiedzę i doświadczenie. Wykształcenie biegłego oraz jego empiria stanowią dla Sądu gwarancję rzetelności i dlatego wnioski wypływające z treści sporządzonych przez niego opinii przyjęte zostały jako wiarygodny dowód mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w zakresie wartości rynkowej prawa własności nieruchomości. Sąd oparł swe ustalenia według stanu nieruchomości na dzień 31 sierpnia 1955 r. i cen aktualnych.

Sąd nie uwzględnił natomiast przy ustalaniu stanu faktycznego operatu złożonego przy pozwie (k. 18-33). Po pierwsze, jest to dokument prywatny, który stanowi tylko i wyłącznie dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.). Po drugie, istotne z punktu widzenia niniejszego postępowania było ustalenie aktualnej wartości nieruchomości, a ta, jak wynika już z samych opinii biegłego sądowego ulegała pewnym zmianom.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wobec stwierdzenia, że decyzja (...) z dnia 31 sierpnia 1955 r. została wydana z naruszeniem prawa, następcom prawnym B.i S. F., J.i H. F., W. D. (2), J.i G. K., H. S.oraz M.i F. T.przysługuje roszczenie odszkodowawcze w oparciu o przepis art. 160 § 1 i 2 k.p.a. Zgodnie z treścią art. 160 § 2 k.p.a., do odszkodowania stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. W związku z powyższym, rzeczą powodów było wykazanie szkody, jej wysokości i bezpośredniego, normalnego związku przyczynowego pomiędzy powstałą szkodą a wydaną decyzją administracyjną dotkniętą wadą. Stwierdzenia w pierwszej kolejności wymaga, w oparciu o utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego, że fakt, iż decyzja administracyjna została wydana z rażącem naruszeniem prawa, przesądza o bezprawności i winie funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 maja 1985 r., sygn. akt II CR 121/85, OSNC 1986, nr 4, poz. 53).

W przekonaniu Sądu, nie może budzić wątpliwości, że powodowie na skutek wadliwej decyzji (...), którą orzeczono o wywłaszczeniu działki gruntu o numerze ewidencyjnym (...), a następnie o przyznaniu odszkodowania za wywłączoną nieruchomość spadkobiercom I. F., ponieśli rzeczywistą szkodę, rozumianą jako powstałą wbrew woli poszkodowanego różnicę między obecnym jego stanem majątkowym (tu – stanem majątkowym następców prawnych), a tym stanem, jaki zaistniałby, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 1957 r., sygn. akt 2 CR 304/57, OSN 1958, nr III, poz. 76; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1963 r., sygn. akt IH PO 31/63, OSNCP 1964, nr 7-8, poz. 128; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2002 r., sygn. akt V CKN 960/00; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 r., sygn. akt V CKN 1325/00, LEX nr 75295). Szkodę rzeczywistą (damnum emergens), jaką ponieśli powodowie stanowi uszczerbek majątkowy, jaki powstał na skutek pominięcia rzeczywistego stanu prawnego przedmiotowej nieruchomości, a co za tym idzie pominięciu ich w orzeczeniu o przyznaniu odszkodowania za wywłączoną nieruchomość.

Rozstrzygnięcie o istnieniu adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy tak rozumianą szkodą a zdarzeniem ją powodującym (tj. decyzją (...) z dnia 31 sierpnia 1955 r.) musi być poprzedzone oceną, czy szkoda nastąpiłaby także wtedy, gdyby zapadła decyzja zgodna z prawem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2004 r., sygn. akt II CK 433/02, LEX nr 163987). Na tak postawione pytanie należy w przekonaniu Sądu udzielić odpowiedzi przeczącej. Wypada bowiem przyjąć, że prawidłowe ustalenie stanu prawnego przedmiotowej nieruchomości, a co za tym idzie kręgu jej współwłaścicieli, doprowadziłoby do wydania decyzji odszkodowawczej obejmującej wszystkim uprawnionych do otrzymania odszkodowania.

Bez wątpienia w obrocie prawnym funkcjonuje decyzja odszkodowawcza skierowana do spadkobierców I. F., jednak okoliczność ta nie jest tożsama z przyjęciem, że szkoda powodów została zrekompensowana decyzją odszkodowawczą. Decyzja ta nie została bowiem wydana w stosunku do faktycznych właścicieli nieruchomości, co nie uzasadnia oddalenia powództwa o odszkodowanie na rzecz rzeczywistych właścicieli nieruchomości, a jedynie mogłoby rodzić roszczenie strony przeciwnej o zwrot kwoty przyznanej decyzją jako nienależnej. Sąd jest związany ową decyzją administracyjną, ale jedynie w zakresie ustalenia wysokości odszkodowania za nieruchomość określonego w dacie wywłaszczenia, nie zaś co do wysokości odszkodowania należnego poprzednikom prawnym powodów jako współwłaścicielom nieruchomości, które nigdy nie zostało im przyznane w postępowaniu administracyjnym ani tym bardziej wypłacone.

Nie ma racji pozwany, twierdząc, że dopiero wyeliminowanie z obrotu prawnego decyzji odszkodowawczej umożliwiłoby powodom dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu wadliwej decyzji wywłaszczeniowej. Podkreślić należy, że organ administracji państwowej wydający decyzję nadzorczą odnośnie do decyzji wywłaszczeniowej przesądził, że poprzednicy prawni powodów nie byli uczestnikami postępowania wywłaszczeniowego, mimo że uczestnikami byli nieokreśleni z imienia i nazwiska spadkobiercy I. F.. Ten sam krąg uczestników był adresatami decyzji odszkodowawczej. Skoro zaś poprzednicy prawni powodów nie byli stronami postępowania wywłaszczeniowego i decyzja z dnia 31 sierpnia 1955 r. nie przyznawała im odszkodowania za utratę prawa własności, brak jest podstaw do kreowania obowiązku uzyskania decyzji nadzorczej dotyczącej decyzji odszkodowawczej. Sądy są zaś związane decyzją odszkodowawczą jedynie w tym znaczeniu, że określiła ona wysokość odszkodowania na rzecz osób nieuprawnionych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 marca 2012 r. w sprawie I ACa 409/11, k. 288-289 akt I C 391/12).

W ocenie Sądu Okręgowego, teza pozwanego o nieuchronności wywłaszczenia i przerwaniu w związku z tym normalnego związku przyczynowego pomiędzy wadliwą decyzją dekretową a szkodą nie może być uwzględniona. Sama nieuchronność wywłaszczenia nie była kwestionowana przez powodów. W konsekwencji nie istnieje związek przyczynowy pomiędzy wadliwą decyzją administracyjną a utratą nieruchomości przez poprzedników prawnych powodów. Jednak powodowie szkody upatrywali w uszczerbku majątkowym w postaci nieotrzymania odszkodowania za wywłaszczenie, a nie w samym fakcie wywłaszczenia.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 20 marca 2012 r. w sposób wiążący dla sądu pierwszej instancji (art. 386 § 6 k.p.c.) wyraził pogląd, poparty przytoczonym orzecznictwem, że wysokość należnego powodom

odszkodowania winna być określona wg nowych zasad wynikających z ustawy o gospodarce nieruchomościami. Nieuzasadnione przy tym byłoby ustalenie odszkodowania w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12 marca 1958 r. nieobowiązującej już w dacie powstania skutecznych wobec Skarbu Państwa roszczeń o naprawienie szkody. Jak podkreślił Sąd Apelacyjny (k. 296 akt I C 391/12) skoro szkodą powódek jest brak odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość, orzekanie o tym odszkodowaniu na podstawie nieobowiązujących przepisów i wobec treści powołanych norm intertemporalnych byłoby sprzeczne z konstytucyjną zasadą ochrony prawa własności.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego rzeczoznawcy majątkowego. Biegły sądowy D. K. (2) w przekonujący sposób wskazał, że nie istnieją inne nieruchomości odpowiadające rozmiarami, które mogłyby służyć do porównania. Zatem kolejni biegli mieliby ten sam materiał porównawczy, co biegły, który już sporządził opinię. Sąd oddalił także wniosek o zawieszenie postępowania. Zawieszenie postępowania może nastąpić jedynie na zgodny wniosek stron (art. 178 k.p.c.), a nie zachodziła okoliczność tego rodzaju, iż od orzeczenia Sądu Najwyższego zależeć będzie rozstrzygnięcie niniejszej sprawy (art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.). Nadto Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości na okoliczność wyliczenia aktualnej wartości świadczenia pieniężnego w odniesieniu do wyliczonej kwoty z tytułu odszkodowania. Wniosek ten bowiem w ocenie Sądu nie zmierzał do udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a jedynie zmierzał do przedłużenia postępowania (protokół – k. 240-243). Niesporne w sprawie jest to, że powodom, ani im poprzednikom prawnym żadne odszkodowanie nie zostało wypłacone.

Z tych też względów uzasadnione było określenie wartości utraconego przez powodów (ich poprzedników) prawa według ustaleń biegłego w zakresie wartości rynkowej prawa własności nieruchomości. Kwota ta zatem została podzielona pomiędzy powodów, zgodnie z ich udziałem w spadku po B. i S. F., W. D. (2), J. i G. K., H. S. oraz M. i F. T.. Przy czym w stosunku do powodów, którzy skutecznie wnieśli apelację w sprawie I C 180/10 (W. K., W. K., M. R. i K. Z.) Sąd uwzględnił kwotę przyznaną tym osobom w punkcie I wyroku z 9 lutego 2011 r. (549,86 zł).

W pozostałym zakresie Sąd powództwa oddalił.

Odnosząc się do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia powodów, stwierdzić należy, że nie zasługuje on na uwzględnienie. Za ugruntowane w orzecznictwie uznać należy podzielane przez Sąd zapatrywanie, że wymagalność i przedawnienie roszczenia odszkodowawczego wobec Skarbu Państwa przewidzianego w art. 160 k.p.a. zostały uregulowane w szczególny sposób. Chociaż chodzi tu o odpowiedzialność za czyn niedozwolony, nie stosujemy ogólnych przepisów o czynach niedozwolonych i przedawnieniu roszczeń, lecz regulację szczególną zawartą w art. 160 § 6 k.p.a. (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., sygn. akt III CZP 112/10, OSNC 2011, nr 7-8, poz. 75; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1989 r., sygn. akt III CZP 58/88, OSNC 1989, nr 9, poz. 129). Roszczenie o naprawienie szkody wynikające z decyzyjnego (administracyjnego) stwierdzenia nieważności decyzji wydanej z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. przedawnia się zatem z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja w przedmiocie takiego stwierdzenia (art. 160 § 6 k.p.a.), bez względu na to, kiedy szkoda powstała (lub się ujawniła).

Odsetki ustawowe z uwagi na odszkodowawczy charakter roszczenia (art. 363 § 2 k.c.) zostały zasądzone od daty wydania wyroku. W razie bowiem ustalenia odszkodowania, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 363 § 2 k.c., według cen z chwili wyrokowania, należy się ono w tej wysokości, gdy ceny te były wyższe od występujących wcześniej, dopiero od tej chwili. Od tej chwili zatem można mówić o opóźnieniu się dłużnika w zapłacie odszkodowania ustalonego według tych cen i w konsekwencji dopiero od tej chwili można zasądzić od niego odsetki za opóźnienie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., sygn. akt I CSK 524/08, LEX nr 511024).

O kosztach procesu pomiędzy powodami i pozwanym Skarbem Państwa Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. przyjmując, że roszczenie strony powodowej zostało uwzględnione w 93%. Szczegółowe wyliczenie kosztów procesu Sąd pozostawił jednak referendarzowi sądowemu, rozstrzygając jedynie, że pozwany zobowiązany jest ponieść koszty w 93%, zaś powodowie – w 7%.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.